

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljanje po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. oktobra 1876.

Obseg: Promemoria našim gospodom državnim poslancem. — Osnova deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi. — Poduk za povzdigo našega predivstva. (Konec.) — Nekoliko iz Mariborske vinske razstave. (Dal.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dal.) — Veliki čebelarski zbor v Vratislavi. — Za trgovce z lesom in ogljem. — Popotne črtice. (Dalje.) — Iz govora dr. Polita v Ogerskem zboru za brambo dr. Miletiča, toženega zaradi velike izdaje. — Sodba večne pravice. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Promemoria našim gospodom državnim poslancem.

Dunajski kmetijski časnik „Oest. Landw. Wochenblatt“ donaša v svojem 41. listu iz Českega poročilo, ki je vredno, da ga tudi naši državni poslanci na znanje vzemó. Tako-le se glasi:

Deželni kulturni svet na Českem je okrožnico razposlal kmetijskim družbam in podružnicam Českim sledečega obsega: „Z ozirom na poročila nekaterih naših kmetijskih družeb, da je poljedelstvo v poslednjih letih veliko škodo trpelo po suši, gosenicah itd., se kaže, da sedanje postave o odpisu zemljiškega davka ne zadoštujejo, ker se samo na škodo po toči, povodnjah in požarih opirajo. Deželni kulturni svet je vsled tega se obrnil do sl. vlade. Na to je gospod minister poljedelstva z dopisom od 28. julija t. l. deželnemu kulturnemu svetu odgovoril: „Pri postavi, katera ima vsled §. 6. postave o uravnavi zemljiškega davka od 24. maja leta 1869. zaradi dovoljenja davkinih odpisov po nesrečah v obravnavo priti, se bode na različne škode, ki zadevajo polje, skrben ozir jemalo. Postavna vredba o tej zadevi se bode kolikor mogoče pospešila in le na tej poti se morejo doseči zaželene polajšave; samo po administrativni poti je prememba dozdej veljavnih postavnih propisov nemogoča.“

Naloga kmetovalcev in kmetijskih družeb je po takem, svojim državnim poslancem želje o silni potrebi, da se davki poškodovanim zemljiščem odpišejo, razodeti in jih tako opozoriti, da pri obravnavi od gospoda ministra objubljenе postave se na vso moč potegnejo za pridobitev kmetijstvu toliko potrebnih polajšav.

Mi pa že danes nanašaje se tudi na gosp. Ogulinov noprograde zadevajoči predlog v Mariborskem vinorejskem zboru to stvar državnim našim poslancem na srce pokladamo.

Kmetijsko šolstvo.

Osnova deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi.

Da se namen in osnova te šole bolje spozná in po tem spoznanji jej več učencev privabi, objavil je deželni odbor njen program in tudi nam željo razodel, naj ga po „Novicah“ razglasimo. Tako-le se glasi:

§. 1. Glavni namen te šole je, da se v njej mladenči, kateri so dovršili vsaj ljudsko šolo, in znajo toraj dobro slovensko brati in pisati, podučé:

a) v umnej vinoreji in
b) v umnej sadjereji,
ter tako izobrazé za bodoče umne posestnike vinorejskih gospodarstev, sadnih zasadšč, vinskih kupčij, ali pa za gospodarske pomočnike, na priliko za vincarje, kletarje, vrtnarje itd.

V ta namen je poduk razdeljen po glavnih dveh predmetih v dva dela, v vinorejski in sadjerejski tečaj, ter obsega poleg tega tudi poduk o dotičnih pripravljavnih predmetih.

Poleg glavnih naukov te šole podučujejo se učenci njeni v zelenjadoreji, sviloreji in čebeloreji, splošnem kmetijstvu in nekaterih družih vednostih, ki se strinjajo z unimi.

§. 2. Šolo nadzoruje deželni odbor, ki določuje o vseh vprašanih poduka in uprave.

Neposredno vodstvo je izročeno prvemu učitelju.

§. 3. Učenci se delé:

1. redni notranji učenci štípendisti, ki uživajo deželne ali pa zasebne štípendije ter v šoli dobivajo hrano in stanovanje;
2. redni notranji učenci plačujoči, ki isto tako hrano in stanovanje dobivajo v šoli;
3. redni zvanjanji učenci, in
4. izvanredni učenci.

Do deželnih štípendij imajo pravico le ubogi sinovi Kranjskih kmetovalcev; kdo pa do zasebnih, ako bi take morda kdo osnoval, to določuje ustanovitelj sam.

Učence 1., 2. in 3. vrste sprejema deželni odbor po nasvetu šolskega vodstva, in sicer mladenče, ki dokažejo:

a) da so vsaj 16 let stari, b) da so čvrstega zdravja, c) da so lepega vedenja, d) da so z dobrim vspehom dovršili vsaj ljudsko šolo.

Prošnjiki štípendij morajo dokazati tudi uboštvo, drugi pa predložiti morajo pismeno zavezo, da se sami vzdržujejo.

Učence 4. vrste, to je izvanredne, sprejema šolsko vodstvo brez posebnih dokazil.

Izpraznjene štípendije in pa mesta plačujočih učencev razpisuje deželni odbor.

Deželnih štípendij je 8 po 120 gold. Znesek štípendij pa se ne dá učencem v roko, ampak oni dobivajo za to v šoli hrano, stanovanje in poduk.

Notranji plačujoči učenci plačujejo po 120 gold. na leto za brano in stanovanje, in sicer za sleherni mesec naprej po 10 gold.

Šolnine plačujejo učenci 2., 3. in 4. vrste po 20 gld. na leto, in sicer: učenci 2. in 3. vrste v polletnih zneskih naprej po 10 gld., — izvanredni učenci 4. vrste pa v trimesečnih zneskih naprej po 5 gld.

Učila, to je knjige, papir, itd. si oskrbeti morajo učenci vseh 4 vrst sami.

§. 4. Na šoli so nameščeni: vodja, ki je ob enem prvi učitelj, — adjunkt kot drugi učitelj, — vincar — in vrtnar.

Vodja predava vino- in sadjerejo, zelenjadorejo, svilorejo, čebelorejo in geometrično risanje; drugi učitelj ostale predmete razen veronauka, katerega predava župnik. Vincar in vrtnar vodita učence v praktičnih delih.

§. 5. Poduk traja dve leti. Šolsko leto pričenja 1. novembra in konča 31. oktobra. Počitnic imajo učenci le 12 dni o velikonoči.

Koncem vsakega šolskega leta je javna preskušnja, h kateri deželni odbor pošilja svojega zastopnika.

Po končanih vseh 4 semestrih dobi učenec šolsko spričevalo.

§. 6. Podučuje se v slovenskem jeziku teoretično in praktično, — vse namreč, kar se v šoli v treh do štirih urah na dan predava teoretično, vse to izvršuje se tudi praktično na zemljiščih, v vinogradih, v drevesnici, v trtnici, sploh v gospodarstvu.

§. 7. Posamezni učni predmeti so sledeči:

1. Naravoznanstvo.
2. Vinoreja (s kletarstvom).
3. Sadjereja.
4. Zelenjadoreja.
5. Sviloreja.
6. Čebeloreja.
7. Kmetijstvo splošno, to je, toliko, da si učenec pridobi kratek pregled kmetijstva sploh.
8. Knjigovodstvo.
9. Zemljemerstvo, vaje v merstvu polja in nive-liranje.
10. Risanje.
11. Nadaljevanje učnih predmetov ljudske šole.
12. Veronauk.

§. 8. Po tečajih in bolj na drobno so učni predmeti razdeljeni tako-le:

I. tečaj.

Prvo pol-letje od 1. novembra do 30. aprila.

Naravoznanstvo, in sicer: kemija neorganična.

Trtoreja, in sicer: rastninoslovski popis vinske trte, kemični popis vinske trte, raznosti in lastnosti vinske trte, zemljišne razmere za trtorejo, gnojitev vinski trti, odgojni načini vinske trte, množitev vinske trte, požlahtitev vinske trte, zarod novih vinogradov, redna obletna dela v vinogradih, boleznin vinske trte, vinogradom škodljivi mrčesi.

Zelenjadoreja, in sicer: splošna zelenjadoreja, osnova in vreditev zelenjadnega vrta, orodje in druge priprave, obdelovanje, kolobarenje, gnojitev, zalivanje, setev, prezimenje rastlin, godenje ali plodenje rastlin, oprava in ohranitev pridelkov, pridelovanje semen, škodljivi mrčesi.

Sviloreja (teoretični in praktični poduk).

Kmetijstvo splošno.

Zemljemerstvo, kolikor ga potrebuje manjši kmetovalec.

Risanje, posebno gospodarskih pobištev, orodij, strojev, i. t. d.

Nadaljevanje predmetov ljudske šole, čitanje, pisanje, spisje, računstvo, nemški jezik.

Veronauk.

Drugo pol-letje od 1. maja do 31. oktobra.

Naravoznanstvo, in sicer: kemija organična.

Vinoreja in kletarstvo: pravilna klet in pri umnem kletarstvu potrebni stroji, pravilno vrenje mošta, ravnanje z vinom v kleti, naprava belega vina (navadnega, boljšega in najboljšega), naprava črnega vina, umetno napravljena vina, chaptaliziranje, alkoholiziranje, Galiziranje, Patistiziranje vina, Pasteriziranje, naprava likernega vina, naprava šampanjca, poraba kletarskih odpadkov, boleznin vina, kemično preiskovanje mošta in vina.

Zelenjadoreja, in sicer: specialna zelenjadoreja, obdelovanje eno-, dve- in mnogoletnih rastlin za prikuho.

Sviloreja (teoretični in praktični poduk).

Kmetijstvo splošno.

Zemljemerstvo, kolikor ga potrebuje manjši kmetovalec.

Risanje geometrično.

Nadaljevanje predmetov ljudske šole, čitanje, pisanje, spisje, računstvo, nemški jezik.

Veronauk.

Razgovori o praktičnem delovanju istega časa.

(Konec prihodnjič.)

Poduk za povzdigo našega predivstva.

(Konec.)

Misliti bi utegnil kdo, da se v kmetijstvu ne dá tako napredovati, kakor v drugih rečéh. Toda te misli niso prave. Prav tiste kemične in fizikalne najdbe in poskušnje, po katerih se je v obrtniji toliko novih in velikih reči napravilo, so pokazale, da se tudi v kmetijstvu dá vse boljše in lepše napraviti in pridelati, kakor dozdej. Posebno je kemijska znanost odprla kmetijstvu čisto novo prihodnost. Le potreba je, učiti se in truditi, če hočemo kaj doseči.

Ni nam pa treba, da bi morali ravno sami vse poskušati in se učiti, kako in kaj bi bilo bolje. Imamo še izgled pred seboj. Skušeni možje in kmetovalci po drugih deželah so že veliko poskušali in v kmetijstvu veliko zboljšali. Po nekaterih deželah, sosebno na Angleškem, Francoskem, v Belgiji in že tudi po naših deželah v Česki in Moravski je kmetijstvo dandanes res tako visoko stopinjo doseglo, da, če bi pri nas in naših razmerah le polovico jih posnemali, bili bi kmetovalci veliko na boljem. Ni nam treba družega, kot to: glejmo, kako oni delajo, na nje se ozirajmo, pa bomo dobro shajali!

Poglejte, koliko so v nekaterih deželah zboljšali kmetijsko orodje. Da ne bom govoril obširno, omenim samo to, da imajo na priliko v moji bližini, v Savinski dolini na Štajarskem skoro povsod železne pluge, ki so zelo po Cugmajerjevem načinu izdelani in prav pripravi za bolj močno zemljo. Redek je tam že kak lesen plug. Više gori na Kranjskem pa imajo še vse stare, okorne lesene pluge, kajti nihče ne verjame, da bili bi železni boljši. „Novice“ so že davno na srce govorile gospodarjem, naj se poprimejo Cugmajerjevega pluga; družba kmetijska je nekoliko teh plugov razdelila po deželi; jaz sam sem jih že priporočal po Gorenškem, — a le počasi se širijo, in pogledjte kako. Pred nekimi tedni sem bil v vasi, visoko gori v hribih. Nek gospodar je ravno pripeljal nov, lep, železen plug od kovača domú. Unidan, pravi, se mi je strl moj le-

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 1. novembra 1876.

Obseg: Koliko je eno tičje gnjezdo vredno? — Osnova deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi. (Konec.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Tajnocvétke (kryptogami) ob potu od Poženka na Šent-Urško goro. — Novi davkovski predlogi v prvi seji zbornice poslancev. — Magjarski „softe“ pa še nekaj. — Popotne črtice. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Koliko je eno tičje gnjezdo vredno?

Časnik vrtnarske družbe Bocenske objavlja po poročilu „Thüringer Thierschutzverein“ sledeči nagovor, kateri tudi v našem listu najde pravo mesto. Tako-le se glasí oni nagovor:

„Dragi gospodar! Tvoj sinek iz dolzega časa ali sicer iz porednosti pobere iz gnjezda, ki ga je na drevesu zapazil, jajčica ali pa mlade. Recimo, da jih je 5.

Vsak teh mladičev potrebuje na dan okoli 50 gosenic ali kakega družega mrčesa, s katerimi se živi in katere mu stavec ali starka v gnjezdo prinašata. Za 5 mladih treba tedaj 250 gosenic ali družih mrčesov na dan. Pitanje mladih traja okoli 4 do 5 tednov, pa recimo, da 30 dni. Po takem je za gnjezdo s 5 mladiči treba 7500 gosenic.

Vsaka gosenica pa na dan toliko požre perja in cvetja, kolikor je sama težka. Recimo, da 30 dni kot gosenica perje in cvetje žrè, dokler se je popolnem naržrla, in da vsak dan sne le en cvet, iz katerega bi se bil sad naredil, tedaj o 30 dneh sné 30 cvetečih sadov (jabelk, hrušek itd.), onih 7500 gosenic po takem skupaj sné 225.000 tacega cvetja.

Ko bi bil tvoj poredni sinek gnjezdo v miru pustil, pridelal bi bil ti in tvoj sosed 225.000 jabelk ali hrušek itd. več! Ker pa marsikaka prav požrešna gosenica na dan 10, 20 ali 30 cvétk sné, ali če zavoljo objedenega perja cvetje ne dobiva živeža in zato zvene in odpade, potem je škoda še veliko večja, ki zadene tebe in tvoje sosede. In po tej škodi lahko preračunaš: koliko vredno je eno samo tičje gnjezdo.

Kratek odgovor po gori rečenem je ta, da eno tičje gnjezdo je vredno 225.000 jabelk, hrušek ali toliko kakega družega sadja, ki so ga gosenice pokončale.

Te številke kažejo, koliko mala tičica na dan potrebuje hrane, ki jo edino le dobiva od gosenic, listnih uší, muh in enacih mrčesov. In po takem je gotovo, da se vrtnar, kmetovalec in gozdnar le same sebe škode varujejo, če varujejo koristne tičice, da mladi, pa tudi stari neumneži ne segajo po njih.“

Kmetijsko šolstvo.

Osnova deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi.

(Konec.)

II. tečaj.

Prvo pol-letje od 1. novembra do 30. aprila.

Naravoznanstvo: in sicer fizika elementarna.

Sadjereja, in sicer: pridobitev sadjerodnih rastlin, botanični popis sadjerodnih rastlin, raznosti sadnih plemén, zemljišne razmere za sadjerejo, podnebje, orodje in drugi materijal, sejalnica, pikirne lehe, zarodišče, cepljenje, vreditev ali zasaditev drevesnice.

Čebeloreje teoretični del.

Kmetijstvo splošno.

Zemljemerstvo s praktičnimi vajami.

Risanje geometrično.

Nadaljevanje predmetov ljudske šole, spisje, računstvo, nemški jezik.

Veronauk.

Razgovori o praktičnem delovanju.

Drugo pol-letje od 1. maja do 31. oktobra.

Naravoznanstvo, in sicer: fizika elementarna.

Sadjereja, in sicer: odgojitev dreves v drevesnici, potranska opravila v drevesnici, obdelovanje in gnojitev drevesnice, oskrbovanje sadnih rastlin na stalnem mestu, zasadba sadnih vrtov, oskrbovanje nasajenih dreves, precepljenje starejših dreves, sadne oranžerije, obrezovanje sadjerodnih rastlin na stalnem mestu, špalirji, kordoni, poraba sadja, bolezni sadja in škodljivi mu mrčesi.

Čebeloreje praktični del.

Kmetijstvo splošno.

Knjigovodstvo manjšega kmetovalca.

Zemljemerstvo s praktičnimi vajami.

Risanje geometrično.

Nadaljevanje predmetov ljudske šole, spisje, računstvo, nemški jezik.

Veronauk.

§. 9. Učna sredstva:

1. Šolska izba, knjižnica, muzej.

2. Kipelna klet, v kateri izključljivo le učenci izvrševajo vsa dela ob trgatvi. Ta klet ima železno

stiskalnico, francoske kadi za napravo črnega vina, in navadne kadi za napravo belega, grozdni mlin, robljalno mrežo, pompo za presnemanje mošta in vina, sploh vso pripravo za umno napravo vina.

3. Vinska klet, v kateri tudi le učenci opravljajo vsa kletarska dela, kakor zalivanje, presnemanje, čiščenje vina, natakanje butelij, itd.

4. Tehnična delavnica, v kateri se učenci praktično vadijo kuhanja različnega žganega vina, sušenja različnega sadja, naprave kisa (jesiha), Pasteriziranja, filtriranja vina, i. t. d. V ta namen ima ta delavnica novošegni žganjarski kotel, dr. Lukas-ovo sušilnico, aparat za napravo kisa, pasterizirni in filtrirni stroj.

5. Druga delavnica, v kateri učenci izvrševajo dela, ki se pod streho izvrševati morejo po zimi in po leti, kakor požlahtitev sadnih drevesic v roki, zakopovanje sadnih drevesic in trt, čiščenje ter odposlatev raznega vrtnega semena i. t. d. Prostor ta odmenjen je tudi za spravo raznega gospodarskega orodja.

6. Trtnica za množitev raznih plemen najboljših domačih in ptujih grozdnih sort.

7. Poskuševalni vinograd, ki je zasajen z raznovrstnimi domačimi in ptujimi trtami od vsakere vrste po 500 trsov, in ki služi za vse raznovrstne skušnje.

8. Pet vinogradov iznova zasajenih v raznih legah. Štirji vinogradi zasajeni so po novem Renskem načinu, popoln redno, sleherni le z eno sorto trt. Zadnji veliki vinograd zasajen je po francoskem načinu, to je tako, da se trte okopavajo s plugi namestu z navadnim orodjem. Poslednji vinograd, kakor tudi poskuševalni izpeljana sta na dratu, namreč namestu na kole vezane so trte na napeti drat. Trte v vinogradih izgojene so vse ali po Renskem ali pa Francoskem načinu, sploh se obdelavajo po Rensko ali po Francosko, in ne po Vipavsko.

9. Sejalnica za setev in množitev raznih sadnih drevesc. Z njo v zvezi je večja zasajena s šporgelji in jagodami.

10. Velik botanično-pomologični vrt. Zasajenje tega vrta z raznim sadnim drevjem pričelo se bo l. 1877.

11. Drevesnica, obstoječa iz štirih glavnih parcel za izgojevanje visokorastečih dreves, ter iz štirih manjših parcel za izgojevanje pritličnega drevja. Posamezne parcele in poti obdane so od visokih jablan, katerih sleherni deblo ima drugo sorto.

12. Zelenjadna in sadna klet za spravo zimske kuhinjske zelenjave in zimskega sadja.

13. Zelenjadni vrt z gorkimi lehami in cvetličnjakom. Razen prekopovanja (štihanja) vsa druga dela na vrtu izvrševajo učenci sami po navodu vrtnarja, in to, kar se tiče kuhinjske zelenjave, in cvetlic sadnih francoskih špalirjev.

14. Izba za sviloprejke z vsemi pripravami za umno svilorejo. S svilorejo ukvarjajo se izključljivo le učenci sami. Ta izba na jesen služi tudi za sušenje grozdja v namen naprave likernega vina.

15. Čebeljak za 60 panjev, ki ima panjove Dzierzonove iznajdbe in vso potrebno čebelorejsko pripravo.

Hišni red za učence deželne vino- in sadjarske šole na Slapu.

§. 1. Vsak učenec si mora po vstopu v šolo sledečo obleko iz svoje lastnine napraviti:

a) ene hlače in eno flajdo iz debelega platna za rabo pri delu na polji in v kleti;

b) eno sukneno bluzo s šolskim znamenjem na vrat-

nik prišitim, ene suknene zeleno paspulirane dolge hlače, eno sukneno kapico s šolskim znamenjem in eno črno zavratnico.

Vse to za nedeljo in praznike ter za druge posebne priložnosti.

c) Dalje ima še vsak učenec tri spodnje hlače (gate), štiri srajce, dve navadni zavratni ruti, vsaj 4 pare nogavic ali nožnih rut, vsaj 6 rut za nos, tri obrisalnice, dva para močnih čevljev in pa en nož, ene vilice, eno žlico, dva glavnik, eno krtačo za obleko, drugi dve za obutek seboj prinesiti.

§. 2. Vsaki teden po dogovoru z vodjo odloči adjunkt enemu učencu nadzorstvo, trem drugim pa opravljanje redu in snažnosti služočih del v spalnicah in šolski izbi. Nadzornika (inšpektionista), kateri je za vse, kar mu je izročeno, tudi odgovoren, mora vsak ubogati, ako ne zahteva kaj, kar zahtevati on nima pravice.

Meseca maja, junija, julija in avgusta mora učenec, kateremu je nadzorstvo izročeno, točno ob štirih zjutraj vstajati, ter z zvonjenjem součence in sploh vso hišo sklicati. Druge mesece se mora pa to točno ob pol šestih zgoditi.

Trije gori imenovani učenci dnevnikarji morajo koj za umivanje potrebno vodo pripraviti; po zimi, ako je potreba, pa še poprej lampe prižgati, ter vse za umivanje vrediti. V poli ure morajo vsi učenci napravljeni biti. V tem času si mora vsak svojo posteljo vrediti, in v tem času mora tudi vsak dnevnikar odločeno mu izbo pomesti, ter sploh vse v red spraviti.

Po končanem tem delu zapusté ob času dela vsi učenci spalnice ter se podajo k vincarju, kateri jim po naročilu vodstva vsakdanje delo odloči; nadzornik pa se poda k pristavu, da mu poroča, ako se je kaj posebnega pripetilo. On zaklene tudi spalnice, ter izroči ključé vincarju.

Po dnevu se nima nikdo brez potrebnega opravka v spalnici muditi. Zvečer prižgó, pa tudi ugasnejo luči le dnevnikarji, ki tudi po zimi peči zakurijo.

V spalnici tobak piti je ostro prepovedano.

Čas za zajuterk je po leti in po zimi ob sedmih, za kosilo (južino) po leti ob enajstih, sicer pa opoldne, za malico (malo južino) po leti in po zimi ob štirih, za večerjo po leti ob osmih, po zimi ob sedmih.

Po vrnitvi od dela iz vinogradov i. t. d. mora vsak učenec svoje orodje vincarju izročiti.

§. 3. Ob nedeljah in praznikih iti morajo vsi učenci v domačo cerkev k Božji službi, kamor jih vincar vodi, pa tudi sicer med letom vse druge dolžnosti spolnovati, ki jih katoliška cerkev določuje. V prostih urah se ne sme brez dovoljenja vodje ali pa pristava nobeden iz hiše oddaliti.

§. 4. Vsem učencem je stroga dolžnost, vodjo, adjunkta in pri izvrševanju praktičnega dela tudi vincarja in vrtnarja v vsem točno ubogati.

Vsak prepir in vsako nespodobno obnašanje v hiši ali zunaj hiše je ostro prepovedano.

Vse pritožbe in vse prošnje gredó do vodje ali, če njega ni doma, do pristava.

§. 5. Ako kak učenec zboli, plačajo vse iz tega nastale stroške njegovim starišim. To pa velja le za manjše bolehnosti; ako je bolezen huda, si mora bolnik ali na domu staršev, ali pa v bolnišnici pomoči iskati.

§. 6. Kdor se kakega velicega prestopka tega reda krivega stori, ter se kljubu trikratnemu posvarjenju vodje ne poboljša, se po izrečenem ukazu deželnega odbora brez daljnega prizanašanja iz šole izključi.